

Kampania „Stop Narkotykowi Pornografii”

SKRÓCONE UZASADNIENIE

I. Cel projektu ustawy.

Celem projektu jest wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania na terenie Polski, materiałów pornograficznych w internecie, w sposób, który umożliwia zapoznanie się z nimi osobom małoletnim. Podmioty udostępniające treści pornograficzne mają zostać zobowiązane do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność użytkownika.

II. Rzeczywisty stan dziedziny, która ma być unormowana.

1. Dostęp dzieci do pornografii – skala zjawiska.

Z badań¹ Państwowego Instytutu Badawczego NASK z końca 2022 r. wynika, że:

- 73 proc. dzieci deklaruje, że znalezienie pornografii nie sprawia im trudności,
- średnia wieku, w którym dzieci pierwszy raz widziały treści pornograficzne, wynosi niespełna 11 lat. Prawie co piąty (18,5 proc.) z ankietowanych miał mniej niż 10 lat, kiedy po raz pierwszy zetknął się z treściami o charakterze seksualnym,
- pornografię przynajmniej raz widziało prawie 70 proc. 16-latków. Regularną, codzienną praktykę oglądania filmów czy zdjęć pornograficznych deklaruje niemal co czwarty (23,9 proc.) nastolatek,
- jeden na trzech (33,4 proc.) spośród najmłodszych uczestników badania nie potrafi określić, czy rzeczywistość seksualna przedstawiana w filmach pornograficznych jest taka jak w realnym życiu,

W świetle powyższego nie dziwi, że 24 proc. polskich nastolatków wyraża obawę o uzależnienie od pornografii.²

2. Wpływ pornografii na dzieci

2.1. Prowadzi do uzależnienia

W świetle dostępnej wiedzy naukowej nie ulega wątpliwości, że korzystanie z pornografii niesie ze sobą ryzyko uzależnienia w oparciu o mechanizmy podobne do tych

¹ red. R. Lange, *Nastolatki wobec pornografii cyfrowej. Trajektorie użytkowania*, NASK, 2022.

² Red. R. Lange, *Nastolatki 3.0. Raport...* dz. cyt.

występujących w przypadku uzależnienia od narkotyków, tytoniu, alkoholu czy hazardu.^{3,4}

Jak przyznał dr. hab. Mateusz Gola z Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk, „[t]o, co widzimy w mózgu osób kompulsywnie korzystających z pornografii, to dokładnie ten sam mechanizm, który widzimy np. w uzależnieniu od hazardu czy uzależnieniu od substancji.”⁵ W tym od narkotyków. Jak wykazała Dr. Valerie Voon z Cambridge University szkodliwy wpływ pornografii na mózg jest niemal dokładnie taki sam jak uzależnienia od narkotyków⁶.

W przypadku dzieci i nastolatków podatność na różnego rodzaju uzależnienia, szczególnie uzależnienie od pornografii, jest wyższa niż w przypadku dorosłych. Wynika to w znacznej mierze z różnic w rozwoju neurologicznym między obiema grupami wiekowymi. W okresie nastoletnim:

- nie jest jeszcze w pełni rozwinięty obszar mózgu (kora przedczołowa) odpowiedzialny za kontrolę zachowań, hamowanie impulsów i popędów,
- bardzo rozwinięte są obszary odpowiedzialne za pamięć długotrwałą, co związane jest z wysoką w porównaniu do późniejszych lat, zdolnością przyswajania i zapamiętywania informacji.

Ta wyjątkowa zdolność do zapamiętywania i uczenia się związana jest także z neuroplastycznością mózgu, która jest największa w okresie dojrzewania. Gdy maleje wraz z wiekiem, nawyki i zmiany, które zaszły w okresie nastoletnim utrwalają się („zastygają”) na bardzo długo.

2.2. Wprowadza w błąd i demoralizuje - toksyczna i szkodliwa treść

Mając na uwadze, że wiele młodych osób uznaje pornografię za najbardziej pomocne źródło wiedzy na temat seksu⁷, musi niepokoić to, czego pornografia uczy młode pokolenie. Jednym zdaniem, przedstawia jako normalne to, co wypaczone, niebezpieczne i ryzykowne. W szczególności:

³ T. Love, C. Laier i in., *Neuroscience of Internet Pornography Addiction: A Review and Update*, „Behavioral sciences”, 2015, <https://doi.org/10.3390/bs5030388>.

⁴ R. Stark, T. Klucken, *Neuroscientific Approaches to (Online) Pornography Addiction*, [w:] red. R. Stark, T. Klucken, „Internet Addiction. Neuroscientific Approaches and Therapeutical Implications Including Smartphone Addiction”, 2017, https://doi.org/10.1007/978-3-319-46276-9_7.

⁵ M. Gola, M. Wordecha, G. Lew-Starowicz i in., *Can Pornography be Addictive...* dz. cyt.

⁶ V. Voon, T. B. Mole i in., *Neural Correlates of Sexual Cue Reactivity in Individuals with and without Compulsive Sexual Behaviours*. „Plos One”, 2014, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0102419>.

⁷ E. F. Rothman, J. J. Beckmeyer i in., *The Prevalence of Using Pornography for Information About How to Have Sex: Findings from a Nationally Representative Survey of U.S. Adolescents and Young Adults*, „Archives of sexual behavior”, 2021, <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01877-7>.

- **przemoc** – według najbardziej ostrożnych szacunków 1 na 3 takie filmy pokazuje przemoc seksualną lub agresję.⁸ W 97 proc. przypadków przemoc skierowana jest wobec kobiet⁹. Niemal zawsze kobiety wobec których stosowana jest przemoc lub agresja reagują neutralnie lub z przyjemnością¹⁰.
- **kazirodztwo** – wzbudzające w normalnych okolicznościach niesmak i odrazę kazirodztwo na stronach pornograficznych jest promowane i normalizowane. Wedle różnych szacunków filmy zawierające treści (opisywane jako) kazirodcze stanowią od 10 proc.¹¹ do nawet 50 proc.¹² filmów umieszczanych na stronach pornograficznych.
- **zdrada** – choć w realnym świecie doświadczenie zdrady jest przeżyciem traumatycznym, ocenianym jako osobista tragedia i stanowi najczęstszą przyczynę rozpadu związku w różnych kulturach, to przemysł pornograficzny przedstawia zdradę i niewierność jako coś atrakcyjnego i ekscytującego. Żony zdradzające mężów, mężowie zdradzający żony, mężowie oglądający, jak ich żony odbywają stosunek seksualny z innymi – tego typu scenariusze są powszechne w pornografii.
- **poniżanie i upokarzanie** – pornografia „głównego nurtu” normalizuje zachowania takie jak plucie na partnerkę podczas seksu, duszenie, ejakulacja na twarz, seks grupowy czy poniżające traktowanie kobiet przez więcej niż jednego mężczyznę na raz. Jak przyznaje jedna z niewielu kobiet – reżyserek porno, Erika Lust, „policzkowanie, duszenie, kneblowanie i plucie stało się alfą i omegą każdej sceny porno i to nie w kontekście BDSM. Są one przedstawiane jako standardowe sposoby uprawiania seksu, podczas gdy w rzeczywistości są to nisze.”¹³

Jest to szczególnie niepokojące, biorąc pod uwagę, że pornografia może kształtować sposób, w jaki ludzie, szczególnie młodzi ludzie, myślą o seksie¹⁴. Wskazuje się, że z reguły im więcej pornografii ktoś konsumuje, tym większym analfabetą seksualnym się staje¹⁵.

⁸ N. Fritz, V. Malic, *A descriptive analysis of the types, targets, and relative frequency of aggression in mainstream pornography*, "Archives of Sexual Behavior", 2020, <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01773-0>.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże. Por także badanie wskazujące, że taka reakcja miała miejsce w 95 proc przypadków agresji: A. J. Bridges, R. Wosnitzer i in., *Aggression and Sexual Behavior in Best Selling Pornography Videos: A Content Analysis Update. Violence Against Women*, 2010, <https://doi.org/10.1177/1077801210382866>.

¹¹ F. Vera-Gray, C. McGlynn i in., *Sexual violence as a sexual script ...dz. cyt.*

¹² L. Andrews, Experts slam America's disgusting obsession with INCEST amid signs up to half of all porn consumed in US is 'family themed', "Daily Mail", 29.03.2024, <https://www.dailymail.co.uk/health/article-13227585/experts-slam-americas-incest-obsession-family-themed-porn.html>

¹³ A. Moore, C. Khan, *The fatal, hateful rise of choking during sex*, "The Guardian", 25.07.2019, <https://www.theguardian.com/society/2019/jul/25/fatal-hateful-rise-of-choking-during-sex>

¹⁴ A. Katakakis, *Arousal Templates in Sex Addiction*, "Psychology Today", 4.05.2011, <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/sex-lies-trauma/201105/arousal-templates-in-sex-addiction>

¹⁵ P. J. Wright, R. S. Tokunaga, i in., *Pornography vs. sexual science: The role of pornography use and dependency in U.S. teenagers' sexual illiteracy*, 2021, <https://doi.org/10.1080/03637751.2021.1987486>.

Co więcej, dzieci, które zetknęły się z treściami pornograficznymi deklarują chęć powtórzenia tego, co widziały¹⁶. W dużym brytyjskim badaniu taką chęć wyraziło 39 proc. chłopców w wieku 13-14 lat¹⁷.

2.3. Obniża samokontrolę i utrudnia ogólny rozwój dzieci

Młodzieńczy okres życia to czas odkrywania talentów i pasji, rozwijania umiejętności społecznych, zawiązywania przyjaźni, zdobywania wiedzy i wyznaczania wartościowych celów. Kluczowe znaczenie w ich osiąganiu, podobnie jak w tworzeniu rodziny, prowadzeniu biznesu, osiąganiu sukcesu w sporcie czy realizacji zawodowej kariery odgrywa samokontrola i autodyscyplina.

Pornografia ją podważa i osłabia. Zabiera czas, przekierowuje uwagę, osłabia koncentrację. Analiza¹⁸ komentarzy nastoletnich chłopców regularnie oglądających pornografię wykazała, że wielu z nich opisuje swój nawyk jako uzależnienie prowadzące do apatii, depresji, poczucia zmęczenia, obniżonego nastroju i utraty motywacji („Czuję się wyczerpany i pozbawiony energii. Nie mam motywacji, aby cokolwiek robić. Czuję się zbrukany i słaby.”).

2.4. Pobudza nastolatki do przedwczesnej inicjacji seksualnej, deformuje ją i prowadzi do ryzykownych zachowań seksualnych

Regularne korzystanie z pornografii wiąże się z wcześniejszą inicjacją seksualną oraz większym prawdopodobieństwem angażowania się w ryzykowne zachowania seksualne, takie jak przelotne kontakty seksualne, seks analny, seks grupowy i łączenie spożywania substancji psychoaktywnych ze współżyciem seksualnym. W najnowszych badaniach NASK podkreśla się, że „ci z młodych internautów, którzy codziennie korzystają z dostępu do pornografii, dwukrotnie częściej odbywają wczesną inicjację seksualną (przed ukończeniem 15 roku życia).”¹⁹

Co to oznacza w praktyce? Wiele dziewcząt dorasta marząc, że ich pierwszy romantyczny związek będzie wyjątkowy - trzymanie się za ręce lub pocałunek z chłopakiem, który ją szanuje i troszczy się o nią. Zamiast tego, spotyka je łamiąca serce rzeczywistość przeorana przez antykulturę porno.

¹⁶ E. Martellozzo, A. Monaghan i in., „I wasn't sure it was normal to watch it”. A quantitative and qualitative examination of the impact of online pornography on the values, attitudes, beliefs and behaviours of children and young people, NSPCC, 2017, <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.3382393>.

¹⁷ J. Hardy, *Half of all children have watched porn online - including a quarter of 11-year-olds*, „Independent”, 16.06.2016, <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/porn-children-pornography-online-nspcc-half-children-quarter-11yearolds-a7082791.html>

¹⁸ S. R. Sangeado, *Impact of Pornography Use in Adolescent Boys: Boys' Self-Reports on Their Use of Pornography*, University of Rhode Island, 2016, <https://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1485&context=srhonorsprog>.

¹⁹ NASK, *Ryzykowne zachowania*

Jak wynika z przeprowadzonego w Wielkiej Brytanii przez *Daily Mail* badania²⁰, 31 proc. nastolatków po inicjacji seksualnej podjęło aktywność seksualną, w tym seks oralny, bez nawet pocałunku w usta od chłopaka.

2.5. Wprowadza przemoc między partnerami, między dziećmi i między dorosłymi a dziećmi.

a) przemoc wewnątrz związku – wobec dziewczyny, partnerki, żony.

Treści pornograficzne rzucają na rzeczywiste zachowania młodzieży (jednocześnie formując i utrwalając na wiele lat ich przyzwyczajenia i rutyny seksualne):

- nastolatki oglądające pornografię są bardziej skłonne do agresywnych zachowań podczas seksu, w tym do uderzania (*slapping*) i obrażania swoich partnerów²¹.
- „chłopcy stykający się z pornografią zawierającą przemoc sami stosują ją 2-3 razy częściej w swoich związkach”. Wraz ze „wzrostem ekspozycji na poniżające lub przedstawiające agresję sceny seksualne, bardziej prawdopodobnym jest, że tego rodzaju schematy (*scripts*) będą się aktywowały w rzeczywistych związkach randkowych.”²²
- częstsze oglądanie pornografii jest „związane z niższymi umiejętnościami budowania relacji oraz niższą zdolnością odmowy. Jej oglądanie wspólnie z partnerem w przeszłości wiązało się z częstszym doświadczaniem przemocy w związkach randkowych oraz (...) częstszymi konfliktami werbalnymi w aktualnym związku. (...) oglądanie pornografii w okresie dorastania niesie ze sobą negatywne skutki w relacjach romantycznych.”²³

b) przemoc między dziećmi – ekspozycja na treści pornograficzne zwiększa przestępczość seksualną między małoletnimi

W Polsce, co piąty czyn o charakterze seksualnym dokonywany jest przez osoby nieletnie. Większość z tych czynów skierowana jest wobec innych dzieci²⁴. W Wielkiej Brytanii, w

²⁰ T. Carey, *The heartbreaking reality of a teenage girl's sex life: When stories of abuse among school pupils hit the headlines, FEMAIL set out to uncover the truth. Here, we reveal the results of our shattering poll*, „Daily Mail”, 9.06.2021, <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-9669443/Heartbreaking-reality-teenage-girls-sex-life.html?ITO=applenews>

Wyniki badania są, o czym mowa w tekście, spójne z raportem tamtejszego rządowego *Office for Standards in Education, Children's Services and Skills* który wykazał, że dziewięć na dziesięć dziewcząt doświadcza seksistowskich wyzwisk i niechcianych zdjęć w szkole.

²¹ P. Wright, D. Herbenick i in., *Exploratory Findings on U.S. Adolescents' Pornography Use, Dominant Behavior, and Sexual Satisfaction*, „International Journal of Sexual Health”, 2021, <https://doi.org/10.1080/19317611.2021.1888170>.

²² W. L. Rostad, D. Gittins-Stone i in., *The Association Between Exposure to Violent Pornography and Teen Dating Violence in Grade 10 High School Students*, „Archives of Sexual Behavior”, 2019, <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1435-4>.

²³ Ch. Huntington, B. Willoughby, G. Rhoades, *Associations of Adolescents' Pornography Viewing with their Romantic Relationship Skills and Behaviors*, „The Journal of Sex Research”, 2022, <https://doi.org/10.1080/00224499.2022.2096844>.

²⁴ A. Więcek – Durańska, *Nieletni sprawcy zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem*, „Probacja”, nr 2/2024, s. 171-194, DOI: 10.5604/01.3001.0054.6063.

2022 r. dzieci w wieku 10 – 17 lat popełniły ponad połowę (52 proc.) przestępstw związanych z seksualnym wykorzystywaniem dzieci. Odsetek ten wzrósł trzykrotnie w ciągu 10 lat, co, zdaniem policji, wynika z nieograniczonego dostępu dzieci do treści pornograficznych²⁵.

c) przemoc między dorosłymi a dziećmi – ekspozycja na treści pornograficzne zwiększa ryzyko, że dziecko padnie ofiarą molestowania seksualnego²⁶

Pornografia stanowi ważne narzędzie w procesie uwodzenia dziecka przez internet, w którym dorosła osoba stara się zyskać zaufanie dziecka w celu późniejszego wykorzystania seksualnego małoletniego (*grooming*). Działanie takie, będące wielu krajach, w tym w Polsce, przestępstwem²⁷, może odbywać się zarówno w świecie rzeczywistym, jak i online (*cybergrooming*), w szczególności poprzez media społecznościowe.

Sprawcy używają pornografii do osvajania i szkolenia swoich małoletnich ofiar. W raporcie *International Centre for Missing & Exploited Children* zauważa się, że „przestępcy wykorzystują pornografię, aby nauczyć dziecko masturbacji, pozowania do wyzywających zdjęć, seksu oralnego, obcowania seksualnego i innych czynności seksualnych.”²⁸ Podsuwane materiały pokazują dziecku, co sprawca chce, aby zrobiło. „Wczesna ekspozycja na pornografię może wpłynąć na to, co dziecko uznaje za dopuszczalne i osłabić jego zdolność do unikania lub zapobiegania niebezpiecznym sytuacjom...”²⁹.

Według polskiego badania EU Kids Online z roku 2018 na pytanie „Czy w ciągu ostatniego roku choć raz otrzymałeś/aś przez internet jakiejkolwiek wiadomości związane z seksem? Chodzi o słowa, zdjęcia, obrazki lub filmy” twierdząco odpowiedziało:

- 12 proc. chłopców i 9 proc. dziewcząt w wieku 13-14 lat oraz

²⁵ <https://news.sky.com/story/half-of-recorded-child-sexual-abuse-offences-committed-by-other-children-new-figures-reveal-13044814>

²⁶ <https://fightthenewdrug.org/ways-the-porn-industry-fuels-child-sexual-abuse/>

²⁷ W wielu krajach, w tym w Polsce, grooming jest uznawany za przestępstwo, określone w art. 200 KK:

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak dla rodziców ofiar groomingu również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

²⁸ *Online grooming of children for sexual purposes: Model legislation & global review...* dz. cyt.

²⁹ N.A. Latzman i in., *Sexual Offending in Adolescence: A Comparison of Sibling Offenders and Nonsibling Offenders across Domains of Risk and Treatment Need*, „Journal of Child Sexual Abuse”, 2011, <https://doi.org/10.1080/10538712.2011.571233>

- 24 proc. chłopców i 23 proc. dziewcząt w wieku 15-17 lat³⁰.

2.6. Potęguje inne negatywne zjawiska.

Łatwy dostęp małoletnich do pornografii potęguje szereg negatywnych zjawisk, które mają długotrwały wpływ na ich rozwój emocjonalny i psychiczny.

a) sexting

Pornografia może prowadzić do normalizacji sextingu, czyli przesyłania intymnych zdjęć, co z kolei zwiększa ryzyko cyberprzemocy i szantażu. Związek z pornografią jest tu jednoznaczny: "Badania dotyczące kontaktu dzieci z pornografią pokazują, że młode osoby, które wymieniały się materiałami erotycznymi w procesie sextingu, częściej poszukiwały materiałów pornograficznych i erotycznych w sieci."³¹ Ocenia się nawet, że osoby, które kiedykolwiek miały kontakt z pornografią, pięć razy częściej wysyłają nagie lub półnagie zdjęcia³².

41,5 proc. 16-latków potwierdza, że otrzymuje propozycje przesyłania własnych materiałów erotycznych³³. "Głównym niebezpieczeństwem wynikającym z sextingu jest to, że w chwili wysłania wiadomości traci się kontrolę nad przesłanym materiałem, który może zostać upubliczniony i rozesłany do innych osób."³⁴

b) kompleksy i zaburzony obraz własnego ciała

Kontakt z treściami pornograficznymi często zaburza również obraz własnego ciała, wywołując niską samoocenę, kompleksy i nierealistyczne oczekiwania wobec własnej seksualności. Kontakt z pornografią w młodym wieku może szczególnie skutecznie doprowadzać do odrzucenia własnego ciała. Pornografia oddziałuje na wielu nastolatków w taki sposób, że zaczynają wierzyć, iż w jakiś sposób nie są zdrowi ani normalni.

c) choroby przenoszone drogą płciową

Normalizując nieodpowiedzialne podejście do seksu, pornografia nie pozostaje bez wpływu na rosnącą liczbę przypadków chorób przenoszonych drogą płciową.

Badania pokazują, że regularni użytkownicy pornografii są znacznie bardziej skłonni wierzyć, że takie rzeczy jak seks grupowy czy ryzykowne zachowania seksualne są

³⁰ Pyżalski J., Zdrodowska A., Tomczyk Ł., Abramczuk, Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019, zob. https://fundacja.orange.pl/files/user_files/EU_Kids_Online_2019_v2.pdf

³¹ red. A. Kwaśnik, Z. Polak, *Ryzykowne zachowania seksualne i seksualizacją młodych użytkowników internetu. Zarys problematyki*, NASK, 2019.

³² Tamże.

³³ NASK, *Nastolatki wobec pornografii cyfrowej. Trajektorie użytkowania*, 2022.

³⁴ red. A. Kwaśnik, Z. Polak, *Ryzykowne zachowania seksualne i seksualizacją młodych użytkowników internetu. Zarys problematyki*, NASK, 2019, s. 31.

bardziej powszechne niż w przypadku ich rówieśników, którzy nie oglądają pornografii. Dlaczego? Bo właśnie tego się naoglądali. W metaanalizie 14 badań przekrojowych dotyczących młodych ludzi w wieku 10-24 lat, ekspozycja na strony internetowe o charakterze jednoznacznie seksualnym była skorelowana m.in. z rzadszym stosowaniem prezerwatywy³⁵.

Obok wymienionych trzech zjawisk, potęgowanych przez pornografizację kultury młodzieżowej oraz opisanych wcześniej skutków konsumpcji pornografii, można wymienić cały szereg innych, napędzanych lub potęgowanych przez pornografię toksycznych praktyk, jak *sexortion*, *revenge porn*, *deep fake porn* i inne. Wszystkie one, za sprawą nieograniczonego dostępu małoletnich do treści pornograficznych w internecie, stały się częścią środowiska społecznego w którym żyją współczesne dzieci i młodzież.

2.7. Upośledza zdolność tworzenie trwałych, romantycznych relacji

Uzależnienie, głowa pełną toksycznych i szkodliwych fantazji pornograficznych, obniżona samokontrola, seria przelotnych doświadczeń seksualnych ugruntowujących przedmiotowe podejście do „partnerek”, skłonność do stosowania na nich przemocowych i poniżających zachowań – każde z tych uwarunkowań wpływa negatywnie na zdolność tworzenia trwałych związków przez młodych ludzi.

W tym miejscu warto dodać jedynie, że pornografia:

- **przedstawia seks oderwany od miłości, odpowiedzialności, zaufania i zobowiązań.** W pornografii wszystko kręci się wokół widza. Wirtualna „partnerka” (jej obraz) nigdy się nie zestarzeje, nigdy się nie znudzi ani nie zirytuje, nigdy nie będzie miała „gorszego” dnia ani nie będzie potrzebowała wsparcia emocjonalnego. A jeśli kiedykolwiek przestanie cię bawić, można ją jednym kliknięciem wymienić na inną.
- **izoluje.** Wiele dziewcząt i młodych kobiet poszukuje intymności i czułości. Tymczasem młodzi mężczyźni, jak zauważa psycholog Philip Zimbardo, „nie znają języka kontaktu twarzą w twarz (...). Ciągłe podniecenie, zmiana, ekscytacja nowością sprawiają, że są niezsynchronizowani z relacjami, które rozwijają się powoli – relacjami, które budują się stopniowo.”³⁶ W swojej książce argumentuje, że pornografia i gry komputerowe oferują alternatywę dla relacji i rozrywki z prawdziwego życia. Ta izolująca alternatywa jest dla wielu „znacznie mniej wymagająca i o wiele bardziej atrakcyjna niż rzeczywisty seks, sport czy interakcje społeczne”.

³⁵ L. W. Smith, B. Liu i in., *Is sexual content in new media linked to sexual risk behaviour in young people? A systematic review and meta-analysis*, „Sexual Health”, 2016, <https://doi.org/10.1071/SH16037>.

³⁶ *The demise of guys?* | Philip Zimbardo, “TED”, <https://www.youtube.com/watch?v=FMJgZ4s2E3w>.

- **normalizuje kulturę przelotnych związków (*hookup culture*)** w której przypadkowe, niezobowiązujące kontakty seksualne są postrzegane jako norma, w której trwałe, emocjonalne zaangażowanie nie jest priorytetem, relacje oparte na fizycznej bliskości są oddzielone od emocji, a wartości takie jak monogamia, wierność czy intymność są marginalizowane. Kobiety — zazwyczaj bardziej zainteresowane trwałymi relacjami osobistymi niż mężczyźni — wydają się tu szczególnie pokrzywdzone³⁷.
- **osłabia instytucję małżeństwa**, która podporządkowuje seks trwałej, wiernej wspólnocie miłości i odpowiedzialności. Pornografia **wpływa negatywnie zarówno na zawieranie małżeństw³⁸ jak i na ich przebieg³⁹**, a także **przyspiesza rozpad małżeństw⁴⁰**. Szkodzi ludzkiemu szczęściu, ponieważ podważa instytucje i więzi, które wspierają ludzkie szczęście i spełnienie⁴¹.

3. Międzynarodowa debata nad ochroną dzieci przed pornografią

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) w 2019 r. umieściła kompulsywne zachowania seksualne (*compulsive sexual behaviour disorder*) w nowej, zaktualizowanej Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD-11) pod osobnym numerem 6C72⁴².

Potrzeba ochrony dzieci przed pornografią jest dostrzegana na poziomie międzynarodowym. Przykładowo, rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (PACE) nr 2547 (2024) wzywa się Państwa do podjęcia szczególnych środków w celu ochrony dzieci przez przedwczesną ekspozycją m.in. na treści pornograficzne⁴³. W rezolucji stwierdzono, że „minimalnym standardem ochrony dzieci powinien być obowiązek weryfikacji wieku na stronach internetowych.”⁴⁴

Ustawy wprowadzające obowiązek skutecznej weryfikacji wieku na stronach pornograficznych przyjęto w:

- **Stanach Zjednoczonych** – w 2022 r. Louisiana jako pierwszy stan nałożyła na podmioty udostępniające treści pornograficzne obowiązek weryfikacji pełnoletności

³⁷ Zob. M. Regnerus, „Cheap Sex”, 2017, ss. 100–105 i 108–113.

³⁸ M. Malcolm, G. Naufal, *Are pornography and marriage substitutes for young men?*, „Eastern Economic Journal”, 2016, <https://doi.org/10.1057/ej.2015.7>.

³⁹ Por. m.in. badania przywoływane w rozdz.2.2 lit. c.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ S. Yenor, *A Postmortem on the Sexual Revolution: What Deregulation of Pornography Has Wrought*, First Principles No. 78, Heritage Foundation, maj 2020.

⁴² 6C72 Compulsive sexual behaviour disorder, [w:] ICD-11 for Mortality and Morbidity, WHO, <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en>.

⁴³ *Resolution 2547 (2024), The protection of children against online violence*, pkt. 4.3, Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, 19.04.2024, <https://pace.coe.int/en/files/33527/html>.

⁴⁴ Rapporteur: Mr Joseph O'Reilly, *The protection of children against online violence*, Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development, 27.03.2024, <https://rm.coe.int/the-protection-of-children-against-online-violence/1680af053e>.

użytkowników. W czerwcu 2024 r. już 19 stanów w USA miało uchwalone ustawy dotyczące weryfikacji wieku na stronach pornograficznych⁴⁵. W kolejnych trwają prace w stanowych parlamentach.

- **Wielka Brytania** - 26 października 2023 r. weszła w życie *Online Safety Act*⁴⁶. Obecnie trwają prace nad stosownym aktem wykonawczym (wytycznymi) którego wejście w życie planowane jest na 2025 r.
- **Francja** - 21 maja 2024 r. prezydent Francji podpisał ustawę o bezpieczeństwie przestrzeni cyfrowej (ustawa SREN)⁴⁷. Obecnie, podobnie jak w Wielkiej Brytanii, trwają prace nad wytycznymi, które mają określić minimalne wymagania techniczne jakie będą musiały spełniać systemy weryfikacji wieku w zakresie dostępu do treści pornograficznych.

III. Konstytucyjne prawa i wolności a dostęp do treści pornograficznych

Konstytucja RP:

- przewiduje ochronę i opiekę Rzeczypospolitej nad rodziną (art. 18),
- nakazujący uwzględnianie przez państwo w polityce społecznej i gospodarczej dobra rodziny (art. 71),
- gwarantuje ochronę praw dziecka przez Rzeczpospolitą oraz przyznający każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją (art. 72).

Przepisy te pozwalają oczekiwać adekwatnej reakcji wspólnoty politycznej na ewidentne zagrożenie dla dobra dziecka jakim jest bezprecedensowo łatwy i w konsekwencji częsty kontakt dzieci z internetową pornografią.

Jednak według niektórych, obowiązek weryfikowania pełnoletności przez dostawców treści pornograficznych miałyby ograniczać konstytucyjnie chronione: wolność gospodarczą (art. 20 i 22), wolność prasy i słowa (art. 14 oraz 54) oraz prawo do prywatności (art. 47).

Trzeba zatem przypomnieć, iż prawa te, choć fundamentalne, nie mają charakteru absolutnego. Konstytucja, w art. 31 ust. 3, wskazuje⁴⁸, obok wymogu formy ustawowej,

⁴⁵ *US State age verification laws for adult content*, The Age Verification Providers Association, <https://avpassociation.com/4271-2/>.

⁴⁶ *Online Safety Act 2023*, <https://bills.parliament.uk/bills/3137/>.

⁴⁷ *LOI n° 2024-449 du 21 mai 2024 visant à sécuriser et à réguler l'espace numérique*, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049563368>.

⁴⁸ Przepis ten stanowi: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.”

trzy warunki jakie muszą spełniać każde ograniczenia wolności i praw by zostały uznane za dopuszczalne w świetle Konstytucji:

- muszą być konieczne w demokratycznym państwie prawnym, (tzw. test proporcjonalności),
- nie mogą naruszać istoty praw i wolności,
- muszą spełniać jedną z przesłanek materialnych ograniczeń (bezpieczeństwo lub porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i prawa innych osób).

Wymóg weryfikowania pełnoletności przez dostawców treści pornograficznych spełniałby wszystkie powyższe warunki – jest proporcjonalny, nie narusza istoty praw i wolności oraz jest konieczny dla ochrony zdrowia i moralności publicznej.

IV. Uwagi szczegółowe do projektu.

1. Cel i model regulacji.

Celem projektu jest wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania na terenie Polski, materiałów pornograficznych w internecie, w sposób, który umożliwia zapoznanie się z nimi osobom małoletnim. Podmioty udostępniające treści pornograficzne mają zostać zobowiązane do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność użytkownika.

Realizując ten cel, proponowany model ochrony małoletnich przed dostępem do treści pornograficznych opiera się na:

- A. obowiązku podmiotów udostępniających treści pornograficzne uzależnienia dostępu do stron z treściami pornograficznymi od **skutecznej weryfikacji pełnoletności użytkownika**, dokonywanej przez system weryfikacji wieku, do którego ta strona odsyła,
- B. **swobodzie wyboru przez ww. podmioty systemu weryfikacji pełnoletności** spośród dostępnych na rynku – liczne podmioty komercyjne oferują usługę weryfikacji wieku użytkownika. Minister właściwy ds. informatyzacji określi w drodze rozporządzenia szczegółowe uwarunkowania dotyczące skutecznego i bezpiecznego z punktu widzenia użytkowników, przeprowadzenia systemu weryfikacji wieku. Oceny wdrożonych mechanizmów dokonywać ma Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE),
- C. **ocenie skuteczności systemu weryfikacji wieku przez organ weryfikujący** – Prezesa UKE, który będzie decydował o zaklasyfikowaniu strony jako udostępniającej treści pornograficzne i tym samym jako podlegającej obowiązkowi wdrożenia mechanizmu weryfikacji wieku.

- D. centralnym **rejestrze stron** z treściami pornograficznymi, które nie wprowadziły skutecznego mechanizmu weryfikacji wieku użytkownika – prowadzonym przez Prezesa UKE,
- E. sankcjach za uchybienie obowiązkowi weryfikacji wieku, polegających na:
- **blokadzie stron** z powyższego rejestru przez dostawców internetu,
 - **blokadzie usług płatniczych** przez dostawców usług płatniczych.

Model ten zapewnia jednolitą listę blokowanych stron, pewność prawa i przejrzyste kryterium blokowania takich a nie innych stron przez dostawców internetu. Ponadto precyzję w dotarciu do konkretnej grupy użytkowników – dzieci. Przy czym administracyjna blokada strony z treściami pornograficznymi jest dopiero następstwem braku wdrożenia mechanizmu skutecznej weryfikacji wieku przez daną stronę.

Ponadto, model ten rozwiązuje trudności związane z egzekwowaniem prawa poza granicami kraju, gdyż w ogóle nie zachodzi potrzeba egzekwowania go zagranicą. Organ administracji poprzestaje na uznaniu, że dana strona z treściami pornograficznymi nie realizuje ustawowego obowiązku i nakłada sankcję w postaci umieszczenia takiej domeny w rejestrze stron blokowanych na terenie całego kraju przez dostawców internetu.

Pozwala także uniknąć zagrożeń związanych z chęcią blokowania innych negatywnych zjawisk w internecie poprzez blokowanie stron stricte pornograficznych (a więc relatywnie łatwo identyfikowalnych dzięki odpowiedniemu zdefiniowaniu pornografii).

2. Definicja pornografii.

Obecnie w prawodawstwie polskim nie ma definicji treści pornograficznych, chociaż pojęcie to pojawia się w wielu aktach prawnych rangi ustawowej (w tym w Kodeksie karnym, ustawie o radiofonii i telewizji i ustawie o Policji). Również obowiązujące obecnie akty prawne o charakterze międzynarodowym nie zawierają zasadniczo definicji „treści pornograficznych”. Tym bardziej koniecznym było umieszczenie w projekcie definicji pornografii i tym samym udzielenie odpowiedzi na pytania: co podlega ograniczeniom wiekowym? Przed czym dokładnie ustawa chroni dzieci?

Proponuje się przyjęcie następującej definicji treści pornograficznych: „treści przedstawiające rzeczywisty, udawany, wytworzony lub przetworzony:

a) stosunek płciowy obejmujący widoczne zespolenie narządów płciowych oraz pozycje oralno-genitalne, analno-genitalne, oralno-analne, między osobami dorosłymi tej samej lub odmiennej płci,

b) masturbację,

c) zoofilię,

d) sadystyczne lub masochistyczne praktyki w kontekście seksualnym.”

Powyższa definicja została zaproponowana przez Stowarzyszenie Twoja Sprawa i bazuje na definicji zawartej w raporcie wyjaśniającym Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości, w którym zdefiniowano pojęcie „*sexually explicit conduct*”.

V. Przewidywane skutki społeczne i prawne.

Skutkiem społecznym projektu będzie wprowadzenie realnej ochrony dzieci przed treściami pornograficznymi w internecie. Nawet jeśli nie zapewni to ochrony całkowitej, to niewątpliwie wydatnie ją zwiększy.

Skutkiem prawnym projektu będzie wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania na terenie Polski, materiałów pornograficznych w internecie, w sposób, który umożliwi zapoznanie się z nimi osobom małoletnim. Podmioty udostępniające treści pornograficzne mają zostać zobowiązane do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność użytkownika.